

ANGLIZACIJA HRVATSKOG JEZIKA U JEZIKU DIGITALNIH DOMORODACA – POTREBA I/ILI POMODARSTVO

Katica BALENOVIĆ

Sveučilište u Zadru
Odjel za nastavničke studije u Gospiću
kbalenovic@unizd.hr
UDK: 811.163.42'373.48
izvorni znanstveni članak

Sažetak

Jezik nije samo sredstvo komunikacije, nego i izraz nacionalnog identiteta, tj. osjećaja pripadnosti ljudima koji dijele zajedničku kulturu, običaje, nasljeđe i političke institucije (Schmid 2001). U radu se istražuje potreba za korištenjem engleskih izraza u hrvatskom jeziku u kontekstu jezične globalizacije/anglizacije u kojoj se engleski nametnuo kao globalan i dominantan jezik, jezik digitalnog svijeta, lingua franca današnjice. Istraživanje je provedeno među studentima učiteljskog studija s ciljem određivanja stavova povezanih s uporabom engleskih riječi/izraza u hrvatskom jeziku u svakodnevnoj komunikaciji. Polazi se od pretpostavke kako studenti kao digitalni domoroci, „izvorni govornici“ jezika novih tehnologija (Prensky 2001), češće umjesto hrvatskih riječi/izraza biraju njihove engleske inačice. Za potrebe istraživanja sastavljen je anketni upitnik u kojemu su ponudeni engleski izrazi i njihove hrvatske inačice, kao i tvrdnje o uporabi engleskih riječi/izraza u hrvatskom jeziku u svakodnevnoj komunikaciji. Rezultati istraživanja pokazali su da studenti u svakodnevnoj komunikaciji često koriste engleske riječi što pridonosi anglizaciji hrvatskoga jezika koja se događa u svim područjima čovjekova djelovanja i na svim jezičnim razinama.

KLJUČNE RIJEČI: hrvatski jezik, engleski jezik, anglizacija, studenti, komunikacija

Uvod

Jezik kao alat/sredstvo za prijenos informacija ključan je dio ljudske kulture, identiteta i društvene interakcije. Njime se prenose kulturna baština, tradicija i zajedničke vrijednosti koje čine temelj identiteta neke zajednice. Drugim riječima, nacionalni jezici igraju važnu ulogu u očuvanju kulturne raznolikosti koja je ugrožena sveprisutnošću engleskog jezika u svim područjima djelovanja, napose u digitalnom okruženju i ljudskoj potrebi za globalnom komunikacijom u svijetu bez nacionalnih i teritorijalnih granica. Jezik globalnim ne čini samo velik broj izvornih govornika, nego i ekonomska, tehnološka i kulturna moć jer bez „snažne baze nijedan jezik ne može postati internacionalni medij komunikacije“ (Crystal 2003: 7). Dominacija i širenje globalnoga engleskog jezika i anglosaksonske kulture utječe na stavove neizvornih govornika koji taj jezik mogu smatrati prijetnjom materinskom jeziku što u konačnici može prouzročiti jezičnu krizu i izumiranje drugih jezika (ibid. 2003.), izumiranja „malih jezika“ izloženih stalnim utjecajem velikih jezika, napose engleskog. Sve to dovodi do njihove anglizacije, u našem slučaju anglizacije hrvatskog jezika (Vlastelić, Vrbanec 2014). Ovaj je utjecaj posebno vidljiv na leksičkoj razini, tj. u „tvorbi novih riječi, u preuzimanju engleskih izraza te u njihovoj ukorijenjenosti i općeprihvaćenosti“ (ibid. 2014:179). Anglizacija obuhvaća procese jezičnog posuđivanja na svim jezičnim razinama u koje je uključena hibridizacija, tj. miješanje domaćih i stranih jezičnih elemenata (Horvat, Štebih Golub 2010). Sveprisutnost i univerzalnost engleskog jezika potpomognuta je mrežno posredovanom komunikacijom, tj. pojavom *Netspeaka* (*Netlisha*) ili internetskog/mrežnog jezika (Crystal 2006), jezika „digitalnih domorodaca“ (engl. *digital natives*), odnosno jezika generacije rođene u okruženju digitalne tehnologije i novih medija nakon 80-ih godina prošlog stoljeća (Prensky 2001). Prihvaćenost i uporaba engleskog jezika posebno je zastupljena u virtualnom svijetu, stvarnom svijetu „Z generacije“, odnosno „i-generacije“, rođene između druge polovice 90-ih godina 20. i kraja prvoga desetljeća 21. stoljeća, koja ne poznaje život bez interneta, pametnih telefona, društvenih mreža, koja uostalom „razgovara tipkajući“ (Turk Sakač, Filipan-Žigniće 2020). Njihov je jezik obilježen kratkoćom, kovanicama, kraticama nastalih od engleskih riječi te čestom uporabom potonjih u svakodnevnoj komunikaciji na materinskom jeziku.

Načini komunikacije posredovani računalom i digitalnim platformama uvelike mijenjaju jezik s obzirom na to da je engleski osnova mrežnog jezika u kojemu se nazivi novih pojmova internetskim putem prenose u druge jezike, najčešće kao izvorne engleske riječi. Drugim riječima, dolazi do jezičnog posuđivanja ili „uvoženja” (engl. *importation*), (Clyne 2003) fonoloških, gramatičkih i ortografskih elemenata drugog jezika kroz nativizaciju („udomaćenje”) i prilagođavanje u jeziku primatelju (Jackson 1988). Jedan od razloga jezičnog posuđivanja jest popunjavanje leksičke praznine (Drljača Margić 2011), tj. praznog mjesta u vokabularu jezika primatelja (Filipović, 1990) kako bi se izrazila „zadana ideja ili koncept” (Trask 1996). Nadalje, engleski jezik kao pokazatelj ugleda (obrazovanje, poslovanje, uspjeh) ulazi u prvi (materinski) jezik na kognitivnoj i pragmatičkoj razini (Cook 2003). To se događa bez razmišljanja i svijesti o vlastitu jeziku (Opačić 2012) pri čemu se sve što je englesko smatra boljim, otmjenijim, pametnijim (Hudeček i Mihaljević 2009), a što je samo pokazatelj lijenosti, pomodarstva ili pak „kolonijalnog mentaliteta” (Babić 2004), tj. „sluganstva” (Opačić 2012) govornika hrvatskog jezika. Iz navedenog se ogleda negativan stav prema posuđivanju engleskoga leksika jer se hrvatskom leksiku čini šteta „ukoliko se neselektivno posuđuje iz drugih jezika” (Vidović i Reljac-Fajs 2015: 220). Ovakav puristički stav bio je posebno izražen devedesetih godina prošlog stoljeća zbog „poplave” engleskih riječi te ga nalazimo u brojnim istraživanjima hrvatskih jezikoslovaca (npr. Opačić 2006, 2012; Drljača Margić 2009, 2011; Hudeček i Mihaljević 2009; Brdar 2010; Nikolić-Hoyt 2005; Vilke i Medved Krajnović 2006; Bogunović i Čoso 2013; Perić i Škifić, 2015; itd.). Stavovi prema jezičnom posuđivanju kretali su se u rasponu od spomenutih purističkih pa sve do liberalnih (Anić 1998; Drljača Margić, 2009; Kapović 2011). Razloge jezičnog posuđivanja Mihaljević (2020) dijeli na unutarjezične i izvanjezične. Unutarjezični razlog očituje se u nemogućnosti jezika primaoca da za neki pojam pronađe odgovarajuću riječ te se ona s ciljem popunjavanja leksičke praznine posuđuje iz jezika davaoca (Drljača Margić 2009). Izvanjezični su razlozi političke i gospodarske naravi koja se očituje u povezanosti govornika različitih jezičnih zajednica, jezičnoj modi, snobizmu i sl. što često dovodi do neselektivnog posuđivanja, u današnje vrijeme, posuđivanja iz engleskog jezika, jezika digitalnog svijeta, jezika digitalnih domorodaca čiji su stavovi o uporabi engleskih riječi u hrvatskom jeziku predmet istraživanja ovoga rada. Većina dosadašnjih jezikoslovnih istraživanja bavila su se razlozima

posuđivanja riječi iz engleskog jezika te pronalaženjima zamjenskih (hrvatskih) riječi, uporabom i razumijevanjem engleskih riječi/izraza u hrvatskom jeziku, no pri tome u obzir nisu uzimana stajališta onih koji se tim jezikom služe, što je rezultiralo manjim brojem istraživanja stavova o anglizmima govornika hrvatskog jezika.

Kako su predmet našeg istraživanja stavovi studenata o uporabi engleskih riječi/izraza u svakodnevnoj komunikaciji, u nastavku ćemo se osvrnuti na nekoliko prijašnjih istraživanja o stavovima govornika vezano uz engleske riječi/elemente/izraze/anglizme¹ i njihove hrvatske inačice (prevedenice).

1. Prethodna istraživanja o jezičnim stavovima

Drljača Margić (2014) provela je istraživanje koje se odnosilo na stavove studenata Sveučilišta u Rijeci prema prisustvu (uporabi) anglizama u hrvatskom jeziku. Znatna je većina studenata (82%) mišljenja da je zastupljenost anglizama u hrvatskom jeziku neizbježna i očekivana s obzirom na rasprostranjenost i izloženost engleskom jeziku u suvremenom (digitalnom) svijetu. Također, većina njih (68%) smatra uporabu anglizama jezičnim snobizmom, posebno u situacijama u kojima se isti pojam može izraziti hrvatskom riječju, na primjer odabir engleskog izraza *no comment* (ibid:79). Nadalje, anglizmi se „doživljavaju“ kao manje formalni u odnosu na njihove hrvatske ekvivalente što je potvrđeno i u ranijim istraživanjima (Drljača Margić 2011). Većina ispitanika također smatra da je uporaba anglizama povezana s nepostojanjem prikladnog hrvatskog izraza što rezultira iznalaženjem novih (često neprihvatljivih) hrvatskih riječi (na primjer, *svemrežje* – engl. *the Internet*). Znatno manji broj ispitanika (27%) angliz-

¹ Postoje različita tumačenja ovoga pojma s obzirom na to da terminologija vezana za jezično posuđivanje nije ujednačena (Muhvić-Dimanovski i Skelin Horvat 2006). Filipović (1990) anglizme tumači kao riječi koje su prošle sve stupnjeve prilagodbe (ortografska, fonološka, morfološka) poštujući pravila hrvatskog jezika, dok Opačić (2012) anglizme opisuje kao riječi engleskog porijekla koje su udomaćene u hrvatskom jeziku nakon prilagodbe. Za Drljaču Margić (2009) te za Patekara (2019) anglizmi su riječi iz engleskog jezika neovisno o stupnju prilagodbe (posuđenice/prilagođenice/tuđice). Za Brdar (2010) te za Čoso i Bogunović (2017), to su engleske riječi. Perić i Škifić (2015) govore o engleskim riječima i izrazima u hrvatskom jeziku, Matić (2015) o engleskim elementima, a Balenović (2021) o englesko-hrvatskim izrazima te o engleskim riječima i izrazima (Balenović, Mesić 2022). Kako se u radu ne problematizira terminologija vezana uz jezično posuđivanje, koristit će se izraz engleske riječi/izrazi jer su u središtu istraživanja neprilagodene (izvorne) engleske riječi (većinom imenice) u hrvatskom jeziku.

me doživljava kao posvemašnju „ne-brigu“ o hrvatskom jeziku, prijetnju nacionalnom ili jezičnom identitetu, odnosno kao njegovu „anglo-amerikanizaciju“ (ibid.:83). Drugim riječima, većina studenata ne brine se za budućnost hrvatskog jezika i nacionalnog identiteta. Anglizmi se smatraju neizbježnim u svakodnevnoj komunikaciji jer prevladava mišljenje kako je važno koristiti i anglizme i njihove hrvatske inačice te na taj način stvarati prostor za semantičku i stilističku raznolikost i slobodu izbora jezika (Dr-ljača Margić 2014).

Perić i Škifić (2015) provele su istraživanje među izvornim govornicima hrvatskog jezika različite dobi, različitog obrazovanja i godina učenja engleskog jezika s ciljem ispitivanja stavova o uporabi i razumijevanju engleskih riječi i izraza u hrvatskom jeziku. Rezultati istraživanja pokazali su da starija generacija ne razumije značenja nekih engleskih riječi te stoga više koristi hrvatske izraze. Mlađa generacija, napose ispitanici s višom razinom jezične kompetencije, razumiju i koriste engleske riječi i izraze u svakodnevnoj komunikaciji na hrvatskom jeziku. U odnosu na mlađu generaciju ispitanika koja je mišljenja kako neki izrazi na engleskom jeziku „zvuče“ bolje od hrvatskih inačica, starija generacija izrazila je veću zabrinutost zbog utjecaja engleskog jezika te miješanja engleskih i hrvatskih riječi u komunikaciji na hrvatskom jeziku.

Matić (2017) je ispitivala mišljenje studenata Informacijskih i komunikacijskih tehnologija u Splitu o „engleskom elementu“ (jezičnom posuđivanju) u udžbenicima i nastavnim materijalima te u hrvatskim informacijsko-kompjutorskim časopisima. Rezultati istraživanja pokazali su kako studenti „engleski element“ ne doživljavaju stranim te da im je njegova prisutnost uglavnom prihvatljiva, za razliku od hrvatskih zamjena koje smatraju manje prihvatljivima neovisno o stupanju prilagodbe hrvatskom jeziku.

Patekar (2019) je pomoću mrežnog upitnika ispitivao stavove govornika hrvatskog jezika o anglizmima i njihovim hrvatskim inačicama (prevedenica). Ponuđeno je petnaest anglizama i pripadajućih prevedenica koji su zastupljeni u različitim jezičnim savjetnicima (na primjer, „Bolje je hrvatski“ i dr.) kao dokaz njihove raširenosti i razumljivosti. Većina ispitanika su činile žene, odgojno-obrazovne djelatnice, uglavnom visoke stručne spreme u dobi od 21 do 50 godina. Rezultati su pokazali kako postoje razlike u prihvatljivosti pojedinih zamjenskih riječi. Na primjer, ispitanici su najmanje skloni upotrijebiti riječ *slikokaz* (engl. *slide*) i *višezadačnost*

(engl. *multitasking*) što je, prema autoru, i očekivano jer u odnosu na pripadajuće anglizme imaju najmanji broj pojava u Hrvatskom mrežnom korpusu. Neki ispitanici čak navode kako im *slikokaz* „zvuči kao loša šala s početka devedesetih“ (ibid: 161). S druge strane, većina je ispitanika sklona upotrijebiti riječi *privitak* (engl. *attachment*), *kupnja/kupovina* (engl. *shopping*) i *preuzeti* (engl. *to download*). Vezano uz odabir engleskih riječi, većina ispitanika bira one koje imaju raširenu uporabu, kojima su izloženiji, kao i one koje su razumljivije, koje ostavljaju dojam, koje nemaju prikladan hrvatski prijevod ili jednostavno daju prednost kraćemu izrazu (na primjer, *blog* naspram *internetski rječnik*). Autor zaključuje kako je pri osmišljavanju hrvatskih inačica i oblikovanju hrvatske jezične politike, kao jedan od važnih čimbenika, u obzir potrebno uzeti i stavove govornika (Patekar 2019). Budući da dosadašnja istraživanja nisu uključivala korelacije između uporabe i stavova o engleskim riječima u hrvatskom jeziku u odnosu na razine jezičnog znanja ispitanika iz hrvatskog/engleskog jezika, ovaj rad nastoji utvrditi korelacije među promatranim varijablama uključujući potonju varijablu izraženu kroz ocjenu iz hrvatskog/engleskog jezika.

2. Istraživanje

2.1. Cilj istraživanja i pretpostavka

Cilj istraživanja je utvrditi stavove studenata (digitalnih domorodaca) u odnosu na uporabu i prisutnost engleskih riječi u hrvatskom jeziku. Polazi se od pretpostavke da studenti često biraju engleske riječi i imaju pozitivan stav prema uporabi engleskih riječi. U ostvarivanju cilja i potvrde pretpostavke, postavljena su sljedeća istraživačka pitanja:

1. Koje od ponuđenih engleskih riječi i pripadajućih hrvatskih inačica studenti najmanje, a koje najviše biraju?
2. Koji su najčešći stavovi prema uporabi engleskih riječi?
3. Postoji li razlika u stavovima prema uporabi engleskih riječi i pripadajućih hrvatskih inačica u odnosu na ocjenu iz engleskog/hrvatskog jezika?

2.2. Instrument i postupak istraživanja

Za potrebe istraživanja korišten je mrežni upitnik (*Google obrazac*) koji se sastojao od tri dijela. U prvom dijelu upitnika ispitanici su upisivali podatke vezane uz godinu studija i prosječnu ocjenu iz hrvatskog/engleskog jezika. Drugi dio upitnika sadržavao je trideset engleskih riječi/izraza od kojih su neke prilagođene hrvatskom grafijskom sustavu uz koje se navode izvorne engleske riječi u zagradi te njihove hrvatske inačice. Ponuđene engleske riječi i njihove hrvatske inačice često su zastupljene u svakodnevnoj uporabi, te se nalaze na mrežnoj stranici Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje („Bolje je hrvatski“) koja predlaže hrvatske zamjene za učestalo korištene engleske riječi. Treći dio upitnika sadržavao je osamnaest tvrdnji (stavova) o uporabi engleskih riječi u hrvatskom jeziku iza kojih je stajala Likertova skala procjene od 1 (uopće se ne slažem) do 5 (u potpunosti se slažem) u kojoj su studenti označivali stupanj slaganja s pojedinom tvrdnjom. Prikupljeni odgovori preneseni su u program Excel te su kvantitativno obrađeni u statističkom paketu SPSS.

2.3. Uzorak

Istraživanje je provedeno među studentima učiteljskog studija, budućih magistara primarnog obrazovanja. U istraživanju je sudjelovalo ukupno 96 studenata od prve do pete godine studija.

3. Rezultati i rasprava

Kako bi se odgovorilo na prvo istraživačko pitanje, izvršena je kvantitativna analiza izbora engleskih/hrvatskih riječi te su izdvojene one koje studenti najviše odnosno najmanje biraju (Tablica 1).

TABLICA 1. Najizraženije krajnosti kod izbora između hrvatskih i engleskih riječi

Izbor	Broj studenata koji biraju englesku riječ	Postotak studenata koji biraju englesku riječ
<i> dejt</i> – dogovoreni sastanak	93	97%
<i> party</i> – zabava	91	95%
<i> link</i> – poveznica	90	94%
<i> inbox</i> – dolazna pošta	89	93%
<i> random</i> – nasumce	87	91%
<i> lajkati</i> – svidati	78	81%
<i> difolt</i> – zadano	3	3%
<i> displej</i> – zaslon	7	7%
<i> atačment</i> – privitak	8	8%
<i> post</i> – objava	14	15%
<i> suport</i> – podrška	19	20%
<i> benefit</i> – prednost	20	21%

Tablica 1. pokazuje kako od ponuđenih engleskih riječi i njihovih hrvatskih inačica većina studenata (97%) bira englesku riječ *dejt* (*date*) umjesto pripadajuće hrvatske inačice *dogovoreni sastanak* („ *spojak*“), nakon koje slijedi engleska riječ *party* koju bira njih 95%, zatim *link* koju odabire 94% te *inbox* koju bira 93% studenata. Studenti većinom izbjegavaju riječi *difolt* (3%), *displej* (7%) i *atačment* (8%) odabirući umjesto njih hrvatske inačice *zadano*, *zaslon* i *privitak*, što je potvrđeno u prethodnim istraživanjima (na primjer, Patekar 2019). Prihvaćanju navedenih riječi pridonijela je njihova svakodnevna uporaba tijekom rada na računalu koji se, ovisno o odabranim postavkama, može odvijati i na hrvatskom jeziku. Kod pripadajućih hrvatskih inačica engleskih riječi, zanimljivo je istaknuti riječ *objavu* koju bira 85% studenata dok njih svega 14 (15%) odabire englesku riječ *post*. Kako se ta riječ uglavnom povezuje s „objavama“ na društvenim mrežama dostupnim i na hrvatskom jeziku, poput primjerice *Facebooka*, došlo je do uporabe već postojećeg hrvatskog izraza čije se značenje dijelom proširilo (Patekar 2019).

Kako bi se odgovorilo na drugo istraživačko pitanje vezano uz stavove o uporabi engleskih riječi u hrvatskom jeziku, tj. kako bi se provjerila latentna struktura Skale stavova prema korištenju engleskih riječi, provedena je eksploratorna faktorska analiza čestica (analiza zajedničkih faktora, procjena komunaliteta R², kriterij zadržavanja faktora Kaiser-Gutman i interpretabilnost), a

čiji su rezultati prikazani u Tablici 2.

TABLICA 2. Rezultati faktorske analize i pouzdanosti unutarnje konzistencije Skale za procjenu stavova prema korištenju engleskih riječi (N=96)

Čestice		F1	r _{tt}
stav 1	Volim koristiti engleske izraze/riječi u komunikaciji na hrvatskom jeziku.	0.77	0.68
stav 2	Smeta mi uporaba engleskih izraza/riječi u komunikaciji na hrvatskom jeziku.	-0.82	0.72
stav 3	Koristim engleske riječi/izraze zato što se brže i lakše izrazim.	0.47	0.40
stav 4	Neki izrazi/riječi bolje „zvuče“ na engleskom jeziku u odnosu na njihove hrvatske inačice.	0.53	0.45
stav 5	Prisustvo engleskih riječi u hrvatskom jeziku prijatna je očuvanju nacionalnog identiteta.	-0.43	0.38
stav 6	Hrvatske termine potrebno je koristiti kadgod postoji prikladna zamjena za englesku riječ/izraz.	-0.61	0.58
stav 7	Uporaba engleskog termina u hrvatskom jeziku poželjna je samo ako ne postoji njegova hrvatska inačica.	-0.54	0.53
stav 8	Učitelji bi trebali poticati djecu na uporabu hrvatskih umjesto engleskih riječi.	-0.33	0.32
stav 9	Na postavkama jezika na društvenim mrežama, biram hrvatski.	-0.49	0.43
stav 10	Ostavim jezik na računalo prema tvorničkim postavkama.	0.18	-
stav 11	Engleske riječi/izraze uglavnom koristim za komunikaciju na društvenim mrežama.	0.14	-
stav 12	Uporabom samo hrvatskih riječi njegujem hrvatski jezik i kulturu.	-0.54	0.53
stav 13	Česta uporaba engleskih riječi/izraza pridonosi anglizaciji (pretjerana uporaba anglizama) hrvatskog jezika.	-0.42	0.39
stav 14	Uporaba engleskih riječi/izraza u hrvatskom jeziku je u modi.	-0.10	-
stav 15	Uporaba engleskih riječi/ izraza u hrvatskom jeziku je potreba.	0.35	0.32
stav 16	Smeta me „poplava“ engleskih riječi/izraza u hrvatskom jeziku.	-0.83	0.75
stav 17	Smeta me „poplava“ engleskih riječi/izraza u jeziku hrvatskih medija.	-0.77	0.64
stav 18	Svida mi se „miješanje“ engleskih i hrvatskih riječi u komunikaciji.	0.60	0.55
Karakteristični korijen		5.24	
Proporcija objašnjene varijance		0.29	
Cronbach alpha		0.87	

F1-faktorska zasićenja rit – korelacije s ukupnim rezultatom na Skali

Rezultati provedene analize sugerirali su jednofaktorsku dimenzionalnost Skale (objašnjeno je 29% ukupne varijance ispitivanog konstrukta), s tim da tri čestice nisu zadovoljile kriterije pripadnosti istom konstruktu (10, 11 i 14), od-

nosno, pokazale su niska i statistički neznčajna faktorska zasićenja. Stoga, navedene čestice nisu zadržane u završnoj verziji Skale, te je ukupni rezultat formiran kao zbroj procjena (vodeći računa o smjeru) na svim ostalim česticama čija su faktorska zasićenja i korelacije s ukupnim rezultatom veća od 0.3. Nadalje, završna verzija Skale pokazala je i dosta visoku pouzdanost unutarnje konzistencije (Cronbach alpha=0.87) te dobru osjetljivost (normala distribucija i mjere varijabilnosti), što upućuje da se ukupni rezultat na skali može koristiti kao metrijski solidna i prihvatljiva opća procjena stavova prema korištenju engleskih riječi. Od čestica koje nisu pokazale statistički značajna faktorska zasićenja je tvrdnja *Uporaba engleskih riječi/izraza je u modi*, koja jednim dijelom odgovara tvrdnji iz naslova ovoga rada te s kojom se uglavnom ili u potpunosti slaže 71% studenata. S druge pak strane, tvrdnja kako je uporaba engleskih riječi/izraza potrebna pokazala je statistički značajno faktorsko zasićenje (0.35) iz čega se može zaključiti da je uporaba engleskih riječi/izraza ne samo u modi, već je jednim dijelom i potreba, napose u nedostatku prikladne riječi na hrvatskom jeziku.

TABLICA 3. Distribucija odgovora kod čestica s najvećim faktorskim zasićenjem

Stavovi prema jeziku	Uopće se ne slažem	Uglavnom se ne slažem	Nisam siguran	Uglavnom se slažem	U potpunosti se slažem
Volim koristiti engleske izraze/riječi u komunikaciji na hrvatskom jeziku.	8%	9%	41%	27%	15%
Smeta mi uporaba engleskih izraza/riječi u komunikaciji na hrvatskom jeziku.	36%	23%	24%	8%	8%
Hrvatske termine potrebno je koristiti kadgod postoji prikladna zamjena za englesku riječ/izraz.	5%	13%	36%	19%	27%
Smeta me „poplava“ engleskih riječi/izraza u hrvatskom jeziku.	15%	21%	41%	13%	11%
Smeta me „poplava“ engleskih riječi/izraza u jeziku hrvatskih medija.	13%	16%	39%	18%	15%
Sviđa mi se „miješanje“ engleskih i hrvatskih riječi u komunikaciji.	9%	10%	48%	24%	8%

U Tablici 3. prikazane su čestice (tvrdnje) s najvećim faktorskim zasićenjem čija je najčešća ukupna vrijednost iznosila 42, dok je aritmetička sredina iznosila 41.9. Teoretski minimum je bio 15, a teoretski maksimum 75, dok su uočeni minimum i maksimum iznosili 18 i 68. Iz prikazane analize čestica uočava se da se studenti niti slažu/niti ne slažu, tj. ne zauzimaju jasan stav o sljedećim tvrdnjama: uporabi engleskih riječi u hrvatskom jeziku (41%); „miješanju“ engleskih i hrvatskih riječi u svakodnevnoj komunikaciji (48%); „poplavi“ engleskih riječi u jeziku hrvatskih medija (39%), tj. koliko ih smetaju engleske riječi u hrvatskom jeziku u javnoj komunikaciji.

Kako bismo odgovorili na treće istraživačko pitanje vezano uz stavove i uporabu engleskih riječi u odnosu na ocjenu iz hrvatskog/engleskog jezika, provedena je korelacijska analiza promatranih varijabli (Tablica 4.). Prosječna ocjena iz hrvatskog nije pokazala značajnu korelaciju s promatranim varijablama. Umjerenu korelaciju (0.418*) pozitivnog predznaka pokazala je prosječna ocjena iz engleskog s izborom studenata i stavovima, odnosno, studenti koji su imali bolju prosječnu ocjenu iz engleskog jezika pokazivali su veću sklonost odabiranju engleskih izraza povrh njihovih hrvatskih inačica, a istodobno su bili pozitivnije nastrojeni prema odabiru engleskih izraza. Osim toga, uočena je i umjerena do relativno snažna korelacija 0.548*) između promatranih konstrukta; oni koji više biraju engleske izraze povrh hrvatskih ujedno imaju i pozitivniji stav prema korištenju istih.

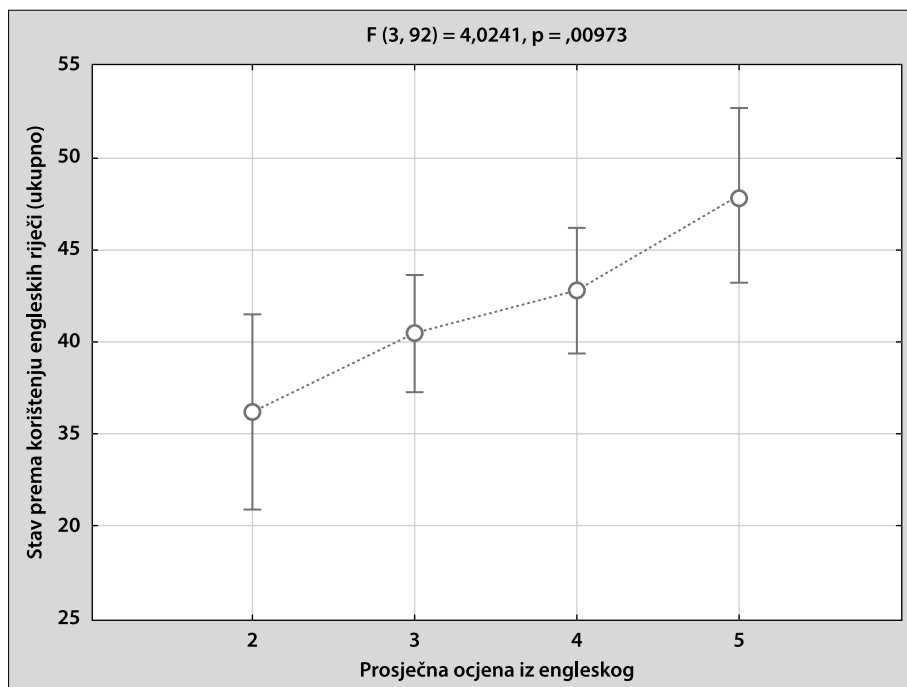
TABLICA 4. Korelacije među promatranim konstruktima

	Ocjena iz hrvatskog	Ocjena iz engleskog	Upitnik izbora – ukupno	Upitnik stavova – ukupno
Ocjena iz hrvatskog	1	0.109	0.106	-0.152
Ocjena iz engleskog		1	0.418*	0.345*
Upitnik izbora – ukupno			1	0.548*
Upitnik stavova – ukupno				1

* $p < 0.05$

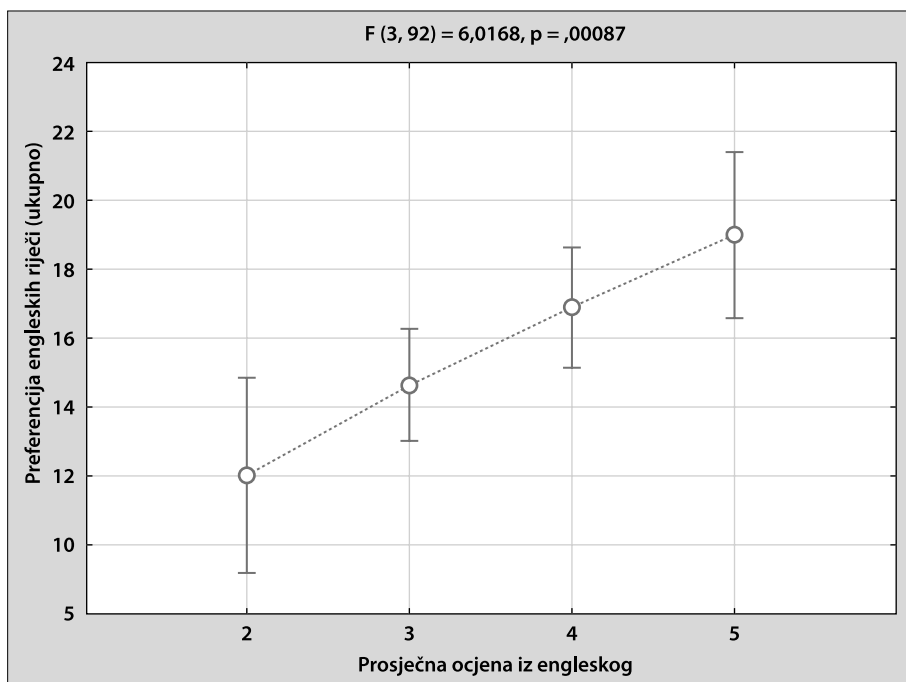
Kako bismo dobili detaljniji uvid u odnos između prosječnih ocjena iz engleskog i njihovih jezičnih stavova i preferenciji, provedena je jednosmjerna analiza varijance (ANOVA), koja pokazuje jasan linearan rast u jednom i drugom konstrukt s porastom ocjena. Drugim riječima, ANOVA je potvrdila značajnost efekta prosječne ocjene studenata iz engleskog

jezika na njihove stavove prema jeziku, $F(3,92) = 4.024$, $p < 0.001$ (Grafikon 1). Veličina efekta (η^2) umjerena je i iznosi 0.12, a smjer efekta isti je kao i u korelacijskoj analizi. ANOVA (Grafikon 2) je također potvrdila i značajnost efekta prosječne ocjene iz engleskog jezika na sklonost prema odabiru engleskih termina, $F(3,92) = 6.017$, $p < 0.001$, s velikim efektom ($\eta^2=0.16$).

GRAFIKON 1. Grafički prikaz rezultata ANOVE s ukupnim rezultatima stavova prema korištenju engleskih riječi kao zavisnom varijablom

Kao što je vidljivo iz grafičkih prikaza, uočava se pozitivna korelacija između ocjene iz engleskog jezika i stava prema uporabi i korištenju engleskih riječi u hrvatskom jeziku. Drugim riječima, ispitanici koji imaju bolju ocjenu iz engleskog jezika više biraju engleske riječi u odnosu na njihove hrvatske inačice te imaju pozitivniji stav prema uporabi istih. Iz ovoga se nameće logičan zaključak kako je hrvatskim govornicima mlađe životne dobi s višom razinom komunikacijske kompetencije u engleskom jeziku lakše i brže upotrijebiti englesku riječ nego razmišljati o hrvatskoj inačici, pogotovo onoj

GRAFIKON 2. Grafički prikaz rezultata ANOVE s ukupnim rezultatima izbora/ preferencije engleskih riječi kao zavisnom varijablom

koja se još nije „udomaćila“ u hrvatskom jeziku u svakodnevnoj komunikaciji ili mlađim govornicima nije „dovoljno privlačna“ (Muhvić-Dimanovski i Skelin Horvat 2008).

4. Zaključak

Rezultati istraživanja potvrdili su polaznu pretpostavku o čestoj uporabi engleskih riječi u hrvatskom jeziku u svakodnevnoj komunikaciji studenata, digitalnih domorodaca. Studenti gotovo uvijek idu na *dejt* (97%), *random* (91%) na *party* (95%) ili na *link* (94%) u *inboxu* (93%). Nadalje, studenti rijetko koriste *difolt* (3%) na *displeju* (7%) ili u *atačmentu* (8%) jer im je sve uglavnom *zadano* (97%) na *zaslonu* (93%) ili poslano u *privitku* (92%). Većina studenata (59%) ima pozitivan stav prema uporabi engleskih riječi u hrvatskom jeziku. Zanimljivo je istaknuti da rezultati istraživanja

pokazuju pozitivnu korelaciju između ocjene iz engleskog jezika, izbora između engleskih i hrvatskih riječi kao i stavova o uporabi engleskih riječi u hrvatskom jeziku u svakodnevnoj komunikaciji. Drugim riječima, što je viša ocjena, to je češća uporaba i pozitivniji stav prema uporabi engleskih riječi. S druge strane, ocjena iz hrvatskog jezika ne utječe na izbor i stavove o uporabi engleskih riječi u hrvatskom jeziku. Rezultati istraživanja ukazuju kako je uporaba engleskih riječi u hrvatskom jeziku, s jedne strane, u „modi“ (71%), a s druge i potreba (50%) kao rezultat digitalizacije (robotizacije) društva u kojemu je engleski jezik *lingua franca* virtualne zajednice, medija i životnoga stila (Balenović i Grahovac-Pražić 2016). U takvom globalnom okruženju, među studentima je potrebno razvijati svijest i brigu o vlastitom jeziku te ih poticati na osmišljavanje, njima prihvatljivih, hrvatskih zamjena za engleske riječi u cilju očuvanja hrvatskog nacionalnog identiteta.

LITERATURA

- ANIĆ, Vladimir. 1998. *Jezik i sloboda*. Matica hrvatska. Zagreb.
- BABIĆ, Stjepan. 2004. *Hrvanja hrvatskoga*. Školska knjiga. Zagreb.
- BALENOVIĆ, Katica. 2021. „Englesko-hrvatski izrazi u jeziku digitalnih domorodaca“. *Generacija interneta*. Ur. Stolac Diana; Vlastelić Anastazija. Hrvatska sveučilišna naklada. Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet. Zagreb-Rijeka. 381-396.
- BALENOVIĆ, Katica; GRAHOVAC-PRAŽIĆ, Vesna. 2016. „Englesko-hrvatski jezični dodiri: razumijemo li jezik televizije?“. *Jezik* 63 / 4-5. 140-151.
- BALENOVIĆ, Katica; MESIĆ, Nikolina. 2022. „Engleske riječi i izrazi u jeziku hrvatskih osnovnoškolskih učenika – razumijevanje i uporaba“. *Nova promišljanja o djetinjstvu. Zbornik radova s međunarodne znanstveno-umjetničke konferencije održane u Zadru 4. i 5. lipnja 2021.* Ur. Cindrić, Maja; Ivon, Katarina; Šimić Šašić Slavica. Sveučilište u Zadru. Zadar. 179-206.
- BOGUNOVIĆ, Irena; ĆOSO, Bojana. 2013. „Engleski u hrvatskome: znanstveni izričaj biomedicine i zdravstva“. *Fluminensia* 18/1. 177-191.
- BRDAR, Irena. 2010. „Engleske riječi u jeziku hrvatskih medija“. *Lahor* 10.

- 217-232.
- CLYNE, Michael. 2003. *Dynamics of Language Contact*. Cambridge University Press. Cambridge.
- COOK, Vivian. 2003. *Effects of the Second Language on the First*, Multilingual Matters. Bristol.
- CRYSTAL, David. 2003. *English as a Global Language*. Cambridge University Press. Cambridge.
- CRYSTAL, David. 2006. *Language and the Internet*. Cambridge University Press. Cambridge.
- ĆOSO Bojana; BOGUNOVIĆ Irena. 2017. „Person perception and Language: A case of English words in Croatian“. *Language&Communication* 53. 25-34.
- DRLJAČA MARGIĆ, Branka. 2009. „Latentno posuđivanje u hrvatskome i drugim jezicima – posljedice i otpori. *Rasprave instituta za Hrvatski jezik i jezikoslovlje* 35. 19-31.
- DRLJAČA MARGIĆ, Branka. 2011. „Leksički paralelizam: Je li opravdano govoriti o nepotrebnim posuđenicama (engleskoga podrijetla)?“ *Fluminensia* 23/ 1. 53-66.
- DRLJAČA MARGIĆ, Branka 2014. „Contemporary English influence on Croatian: a university students' perspective“. *Language Contact Around the Globe. Proceedings of the LCTG3 Conference*. Eds. Koll_Stobbe, Amei; Knospe, Sebastian. Peter Lang. Frankfurt:Berlin: Bern: Bruxellse: New York (NY): Oxford: Beč. 73-92.
- FILIPOVIĆ, Rudolf. 1990. *Anglicizmi u hrvatskom ili srpskom jeziku: porijeklo-razvoj-značenje*. Školska knjiga. Zagreb.
- HORVAT, Marijana; ŠTEBIH GOLUB, Barbara. 2010. „Posljedice internacionalizacije u hrvatskome jeziku“. *Rasprave instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 36/1. 1-21.
- HUDEČEK, Lana; MIHALJEVIĆ, Milica. 2009. *Jezik medija – publicistički funkcionalni stil*. Hrvatska sveučilišna naklada. Zagreb.
- JACKSON, Howard. 1988. *Words and Their Meaning*. Longman. London.
- KAPOVIĆ, Mate. 2011. *Čiji je jezik*. Algoritam. Zagreb.
- MATIĆ, Daniela. 2015. „Percepcija hrvatskih studenata računarstva o prihvatljivosti engleskoga elementa u glagolima, glagolskim imenicama i jukstaponiranim leksičkim segmentima u hrvatskim tekstovima iz područja računalnih i komunikacijskih tehnologija“. *Od teorije do prakse u jeziku struke*. Ur.

- Cigan, Vesna; Omrčen Daria. Zagreb. 65-81.
- MATIĆ, Daniela. 2017. „ Perception of the English element in the scientific register of Croatian ICT university educational material with graduate ICT students“. *Jezikoslovlje* 18/2. 319-345.
- MIHALJEVIĆ, Milica. 2020. „Anglizmi (i pseudoanglizmi) u hrvatskome jeziku“. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Zagreb. 48-64.
- MUHVIĆ-DIMANOVSKI, Vesna; SKELIN HORVAT, Anita. 2008. „Contests and nominations for new words – why are they interesting and what do they show. *Suvremena lingvistika* 65. 1-26.
- NIKOLIĆ-HOYT, Anja. 2005. „ Hrvatski u dodiru s engleskim jezikom“. *Hrvatski jezik u dodiru s europskim jezicima, prilagodba posuđenica*. Ur. Sočanac, Lelija. Nakladni zavod Globus. Zagreb. 179-205.
- OPAČIĆ, Nives. 2006. *Hrvatski ni u zagradama – globalizacijske jezična teturanja*. Hrvatska sveučilišna naklada. Zagreb.
- OPAČIĆ, Nives. 2012. *Hrvatski u zagradama – globalizacijske jezične stranpu-tice*. Hrvatska sveučilišna naklada. Zagreb.
- PATEKAR, Jakob. 2019. „Prihvatljivost prevedenica kao zamjena za anglizme“. *Fluminensia* 31/2. 143-179.
- PERIĆ, Marija; ŠKIFIĆ Sanja. 2015. „ English Words and Phrases in Croatian: -a Small- Scale Study of Language Awareness and Attitudes“. *Elope* 12/2. 79-98.
- PRENSKY, Mark. 2001. „Digital Natives, Digital Immigrants“. *On the Horizon* 9/ 5. 1-6.
- SCHMID, L. CAROL. 2001. *The Politics of Language: Conflict, Identity, and Cultural Pluralism in Comparative Perspective*. Oxford University Press. Oxford.
- TRASK, Lawrence Robert. 1996. *Historical linguistics*. Arnold. London.
- TURK SAKAČ, Marija; FILIPAN-ŽIGNIĆ, Blaženka. 2020. „Jezična obilježja novih medija u jeziku osnovnoškolaca“. *Jezik* 67, 2-3. 86-99.
- VILKE, Mirjana; MEDVED KRAJNOVIĆ, Marta. 2006. „Govorite li hrengleski?“ *Jezik i mediji: Jedan jezik - više svjetova*. Ur. Granić, Jagoda. Hrvatsko društvo za primijenjenu lingvistiku. Split. 769-778.
- VIDOVIĆ, Ester; RELJAC-FAJS, Emilija. 2015. „Usvajanje anglizama i njihova adaptacija u hrvatski jezični sustav“ *Jezik, kultura i književnost u suvremenom svijetu*. Ur. Turza-Bogdan, Tamara; Legac, Vladimir; Kos-Lajtman, Andrijana; Filipan-Žignić, Blaženka; Blažeka, Đuro. Učiteljski fakultet. Zagreb. 215-227.

VLASTELIĆ, Anastazija; VRBANEĆ, Sanja. 2014. „Btw, tnx što me lajkaš! Lol ☺ Istraživanje utjecaja medija na rječnik hrvatskih studenata“. *Standardni jezici i sociolekti u 21. stoljeću*. Ur. Peti-Stantić, Anita; Stanojević, Mateusz-Milan; Antunović, Goranka. HDPL, Srednja Europa. Zagreb. 177-195.

***ANGLICISATION OF THE CROATIAN LANGUAGE
IN THE LANGUAGE OF DIGITAL NATIVES - A NEED
AND/OR FADDISHNESS***

Abstract

Language is more than a means of communication - it refers to a sense of national identity and belonging to people who share a common culture, customs, heritage, and political institutions (Schmid, 2001). The paper explores the need to use English expressions in the Croatian language in the context of language globalisation/ anglicisation, in which the English language is seen as a global, dominant language, the language of the digital world, the lingua franca of today's society. The study was conducted among students of Teacher Education to determine participants' attitudes towards the use of English expressions in the Croatian language in everyday communication. The initial hypothesis was that students as digital natives, „native speakers“ of the language of new technologies (Prensky, 2001), use English expressions more than their Croatian equivalents. A questionnaire was used, consisting of English expressions and their Croatian equivalents as well as statements on the use of English expressions in the Croatian language in everyday communication. The research results showed that students use English expressions more than their Croatian equivalents, which contributes to the anglicisation of the Croatian language in every field of human activity and at all linguistic levels.

KEYWORDS: *Croatian, English, anglicisation, students, communication*